

Ю. В. Шабардіна,

к. е. н., доцент кафедри менеджменту та державної служби,

Чернігівський національний технологічний університет

ORCID ID: 0000-0001-8559-6381

І. В. Хоменко,

к. е. н., головний спеціаліст, Департамент розвитку економіки та сільського господарства

Чернігівської обласної державної адміністрації

ORCID ID: 0000-0002-4219-6801

DOI: 10.32702/2306-6806.2019.12.89

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Y. Shabardina,

PhD in Economics, Associate Professor of Department of Management and Civil Service,

Chernigiv National University of Technology, Chernigiv, Ukraine

I. Khomenko,

PhD in Economics, Chief specialist, Department of Economic and Agricultural Development

of Chernihiv Regional State Administration

STATE POLICY IN THE AREA OF SMALL ENTREPRENEURSHIP

Статтю присвячено аналізу ефективності державної політики у сфері розвитку малого підприємництва, яке відіграє важливу роль у формуванні конкурентоспроможної і динамічної економіки.

Проаналізовано здійснені реформи в напрямі дерегуляції, спрощення ведення господарської діяльності та створення сприятливого бізнес-клімату. Розглянуто останні зміни у нормативно-правовій базі, що регулюють сферу підприємництва.

Окреслено чинники сприяння ефективному бізнесу.

Наведено класифікацію елементів інфраструктури підприємництва в Україні, що здійснюють фінансову, інформаційну та консультативну підтримку. Визначено їх основні функції та проаналізовано кількісний склад.

На основі наведених даних зроблено висновок про важливість створення бізнес-центрів та бізнес-інкубаторів, технопарків, інноваційних та консультативних установ, що реально підтримують розвиток підприємництва. Запропоновано конкретні заходи для підвищення ефективності функціонування елементів інфраструктури підтримки підприємництва.

The article is devoted to the analysis of the effectiveness of public policy in the field of small business development, which plays an important role in the formation of a competitive and dynamic economy. The main goal of public policy in the field of entrepreneurship is to provide optimal conditions for improving business efficiency, through the exercise of power through regulatory regulation. The reforms implemented are aimed at simplifying permitting procedures, registering business entities, reducing fiscal burden and regulatory pressure.

Recent changes in the legal framework governing the field of entrepreneurship have been considered. The prospects of supporting small and medium-sized businesses, in particular, facilitating access to finance and developing the infrastructure for supporting small and medium-sized enterprises in the regions of Ukraine, have been identified.

Factors for promoting effective business are outlined. One such factor is the business support infrastructure, which is represented by business centers, business incubators, science and technology parks, technology transfer centers, business support funds, leasing companies, consulting centers and more. Entrepreneurship support infrastructure is a collection of institutions (organizations, institutions and associations) that serve the interests of business entities, ensure their business activities and contribute to their efficiency.

The classification of elements of the business infrastructure in Ukraine providing financial, information and consulting support is given. The basic functions are defined and the activity of elements of the business support infrastructure in Ukraine, including business centers, business incubators, technoparks, business support funds, information and advisory institutions, credit unions, is analyzed in detail. Regional disparities in the development of these institutions have been established.

Based on the above data, it is concluded that it is important to promote at the state level the creation of innovative elements of business infrastructure such as business centers, business incubators and technoparks that really support the development of entrepreneurship.

Specific measures are proposed to improve the functioning of the elements of the enterprise support infrastructure.

Ключові слова: підприємництво, бізнес, підтримка, державна політика, інфраструктура.
Key words: entrepreneurship, business, support, public policy, infrastructure.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Важливою умовою розбудови конкурентоспроможної, соціально спрямованої національної економіки є успішний розвиток малого підприємництва. Оскільки саме малий бізнес як вагомий ринкоутворюючий чинник економіки, визначає темпи економічного розвитку, структуру та якісну характеристику валового внутрішнього продукту, стимулює конкуренцію, сприяє послабленню монополізму, забезпечує впровадження інновацій, насичує внутрішній ринок товарами та послугами, створює додаткові робочі місця тощо.

Малий бізнес виступає своєрідним інструментом який забезпечує конкурентоспроможну і динамічну економіку з більшою кількістю і кращою якістю робочих місць.

Проте наразі Україна не повною мірою використовує потенціал малого бізнесу, зокрема у частині забезпечення процесу структурної модернізації, підвищення рівня зайнятості, послаблення монополізму, впровадження інновацій, що також гальмує подальший економічний розвиток.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Сутність малого підприємництва, сучасні тенденції функціонування та перспективи його подальшого розвитку є предметом дослідження багатьох вітчизняних учених, зокрема: О.І. Амоші, Б.В. Буркинського, М.П. Бутка, З.С. Варналія, В.М. Василенка, В.В. Вигovsky, В.Є. Воротіна, В.М. Геєця, З.В. Герасимчук, Б.М. Данилишина, М.І. Долішнього, С.І. Дорогунцова, М.О. Кизими, М.І. Мельник, С.В. Мочерного, Т.В. Пепи, А.Г. Чернюк, М.Г. Чумаченка та інших.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є аналіз державної політики, спрямованої на підтримку розвитку малого бізнесу в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Головною метою державної політики у сфері підприємництва є забезпечення оптимальних умов для підвищення ефективності бізнесу, шляхом реалізації владних повноважень через нормативно-правове регулювання. Саме тому органами виконавчої влади постійно проводяться реформи, спрямовані на спрощення дозвільних процедур, реєстрації суб'єктів підприємництва, зменшення фіскального навантаження та регуляторного тиску тощо.

Основу нормативно-правової бази у сфері підприємництва складають: Господарський, Цивільний та Податковий кодекси України, закони України "Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні", "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань", "Про ліцензування видів господарської діяльності", "Про адміністративні послуги", "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності" та ін.

Протягом останніх років у напрямі дерегуляції і спрощення ведення господарської діяльності та створення сприятливого бізнес-клімату було проведено ряд реформ, зокрема [4; 5]:

— створення сервісу реєстрації юридичних осіб за допомогою Інтернету протягом 24-х годин. За допомогою даного сервісу можна подати в електронній формі

документи для державної реєстрації, державної реєстрації припинення підприємницької діяльності;

— виключення норм щодо обов'язковості використання печаток юридичними особами, фізичними особами — підприємцями та громадськими організаціями (Закон України № 1982-VIII "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо використання печаток юридичними особами та фізичними особами — підприємцями");

— розширення можливостей для альтернативного врегулювання спорів. Надання акціонерів права вимагати у судовому порядку притягнення до відповідальності заінтересованого директора/члена наглядової ради за завдання компанії збитків внаслідок укладення угоди із заінтересованістю. Скасування вимоги щодо необхідності сплати пайової часті у забезпеченні розвитку інфраструктури населеного пункту (Закон України № 132 "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання інвестиційної діяльності в Україні");

— запровадження спрощеної процедури банкрутства боржника Встановлення граничних строків запровадження мораторію для задоволення вимог кредиторів у процедурі банкрутства (Кодекс України з процедури банкрутства);

— розроблення та затвердження методичних рекомендацій для небанківських фінансових установ щодо проведення оцінки платоспроможності позичальників (Розпорядження Нацкомфінпослуг від 20.11.2018 № 2006 "Про затвердження Методичних рекомендацій для кредитних спілок щодо проведення оцінки кредитоспроможності позичальників");

— зобов'язання особи (осіб, що діють разом) яка стала власником (власниками) частки у розмірі 50 відсотків статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю, зробити пропозицію всім учасникам щодо придбання в них частки. Встановлення правила про необхідність прийняття загальними зборами учасників рішення про відчуження 51 відсотка активів товариства. Встановити максимальний строк сплати дивідендів з моменту прийняття рішення про їх виплату. Встановлення 30-денного строку для повідомлення учасників про загальні збори (Закон № 2275-VIII "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю");

— спрощення та прискорення процедури приєднання до електричних мереж. Встановлення відповідальності (пені) електропередавальної організації у разі, коли тривалість аварійного відключення перевищує встановлений законом строк (Закон України № 2019-VIII "Про ринок електричної енергії", яким передбачено впровадження нової моделі ринку електричної енергії);

— скасування вимоги щодо необхідності отримання від ДСНС вихідних даних та технічних умов (Закон України № 2020-VIII "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо поліпшення умов ведення будівельної діяльності");

— скорочення переліку вимог до первинного документа та його обов'язкових реквізитів. Зменшення строку на ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності (Закон України № 2164-VIII "Про внесення змін до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні (щодо удосконалення деяких положень)").

Водночас Урядом було прийнято ряд важливих документів:

— Постанову Кабінету Міністрів України від 27.03.2019 № 367 "Деякі питання дерегуляції господарської діяльності", реалізація якої дозволить удосконалити модельний статут товариства з обмеженою відповідальністю, встановити тимчасовий порядок реалізації експериментального проекту з присвоєння адрес об'єктам будівництва та об'єктам нерухомого майна, надати нотаріусам доступ до Державного земельного кадастру через веб-сервіси веб-порталу "Публічна кадастрова карта" та інше;

— Постанову правління НБУ від 01.04.2019 № 56 "Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України", якою затверджено нову редакцію Інструкції про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків-резидентів і нерезидентів (відсутня вимога щодо подання клієнтом в банк нотаріально посвідченої картки зі зразками підписів);

— Наказом Мінрегіону від 31.01.2019 № 8 створено Робочу групу з реформування системи архітектурно-будівельного контролю шляхом впровадження електронного кабінету забудовника, онлайн-платформи "Прозора Держархбудінспекція" та розроблення нормативно-правових актів.

Крім того, наприкінці 2018 року було створено консультативно-дорадчий орган при Міністерстві — Офіс розвитку МСП.

Завданням Офісу розвитку МСП є розробка програм підтримки малого та середнього бізнесу, зокрема, полегшення доступу до фінансування та розвиток інфраструктури підтримки МСП в регіонах. У найближчий час Офісом заплановано реалізувати такі заходи:

— створити мережу Центрів підтримки підприємництва (ЦПП) на регіональному та місцевому рівнях на базі наявних інституцій органів місцевого самоврядування, зокрема центрів надання адміністративних послуг. ЦПП надаватимуть безкоштовні інформаційні та консультаційні послуги передусім для мікро- та малого бізнесу, а також осіб, які планують започаткувати власну справу;

— запровадити механізм часткового гарантування кредитів. У рамках цього механізму підприємці, які не мають достатнього забезпечення застави, але можуть підтвердити достатність обігових коштів для погашення кредиту, зможуть розраховувати на часткове гарантування їхніх позичок від Німецько-українського фонду, який виступає партнером пілотного проекту із запровадження механізму;

— розробити Державний інформаційний портал для малого і середнього бізнесу, який забезпечить доступ до інтегрованої інформації про наявні програми фінансової та навчальної підтримки; інституції, які надають послуги та допомогу бізнесу та іншій інформації, яка має важливе значення для вдалого розвитку бізнесу;

— сформувати інформаційний довідник для підприємців-початківців, який міститиме детальні інструкції про започаткування та ведення власної справи, отримання фінансування, створення бізнес-моделі, виконання регуляторних вимоги держави і т. ін.;

— розробити Програми навчальної та фінансової підтримки стартапів в межах підготовки Національної програми розвитку підприємництва. Регіональні пілотні програми підтримки стартапів поєднують навчання осіб, які планують започаткувати власну справу; надання їм фінансової підтримки та менторської допомоги.

Розглянемо детальніше інші напрями державної політики у сфері підприємництва, визначені Законом України "Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні", а саме: фінансову, інформаційну та консультаційну підтримку тощо.

В Україні наразі існує безліч установ, які надають фінансові послуги, зокрема комерційні банки, лізингові й факторингові компанії, інститути державної підтримки підприємництва, спільного інвестування, а також страхові компанії, кредитні спілки, ломбарди, недержавні пенсійні фонди та ін.

За даними Національного банку України на кінець 2018 року в державі діяло 77 банків, з них 37 банків створені за участю іноземного капіталу, або є повністю іноземними.

Крім цього було зареєстровано біля 700 кредитних установ, у тому числі 92 інші кредитні установи, 30 юридичних осіб публічного права, а також 205 фінансових компаній та 373 ломбардів.

Проте, як свідчать офіційні дані, основним джерелом інвестування для всіх суб'єктів підприємництва є власні кошти. Структура капіталовкладень виглядає наступним: 73% — власні кошти суб'єктів господарювання, 10% — кредити банків та інших позик, 1,5% — кошти державного та місцевих бюджетів, решта — інші джерела, в тому числі іноземний капітал. Причиною цього є нестабільна суспільно-політична ситуація в Україні, високі відсоткові ставки за користування банківськими кредитами, курсові коливання гривні та інфляція.

Для активізації процесу банківського кредитування суб'єктів малого підприємництва доцільним є створення системи гарантій самими банками, гарантійними фондами чи іншими установами, органами виконавчої влади чи місцевого самоврядування.

На законодавчому рівні визначено наступні види фінансової підтримки суб'єктів малого і середнього підприємництва, а саме: часткова компенсація відсоткових ставок за банківськими кредитами; часткова компенсація лізингових, факторингових платежів та платежів за користування гарантіями; надання гарантії та поруки за кредитами суб'єктів підприємництва; надання кредитів, у тому числі мікрокредитів, для започаткування і ведення власної справи; надання позик на придбання і впровадження нових технологій; компенсація витрат на розвиток кооперації; фінансова підтримка впровадження енергозберігаючих та екологічно чистих технологій та ін.

Проте реалізуються не всі види фінансової підтримки, оскільки до цього часу не розроблено механізми надання такої підтримки, а також суттєвим фактором є недостатність, а в деяких випадках відсутність бюджетного фінансування.

На регіональному рівні підтримка малого підприємництва здійснюється через реалізацію регіональних та місцевих програм розвитку малого і середнього підприємництва. Здебільшого заходи таких програм спрямовані на:

- удосконалення державної регуляторної політики;
- оптимізацію дозвільної системи у сфері господарської діяльності;

- забезпечення механізмів фінансової підтримки малого і середнього підприємництва;

- подальший розвиток системи інформаційного забезпечення суб'єктів підприємництва;

- створення сприятливих умов для розвитку інноваційно-інвестиційної та зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів малого і середнього підприємництва;

- надання освітніх послуг для суб'єктів підприємництва та населення, забезпечення підготовки, підвищення кваліфікації кадрів для малого і середнього підприємництва;

- розширення й підтримка діяльності мережі інфраструктури підтримки підприємництва тощо.

На реалізацію цих програм у 2018 році місцевими органами виконавчої влади передбачалося спрямувати кошти у загальній сумі 95,9 млн грн. Структура основних заходів, на які направлялися ці кошти представлена також:

- фінансування бізнес-проектів на поворотній основі, пільгове кредитування — 32,8%;

- виставкові заходи, видання інформаційних бюлетенів, проспектів довідників — 36,2%;

- формування інфраструктури підтримки підприємства, поповнення статутного та оборотних фондів існуючих об'єктів — 25,6%;

- інші заходи — 5,4%.

Одним з визначальних чинників сприяння ефективному розвитку бізнесу є інфраструктура його підтрим-

ки, яка представлена бізнес-центрами, бізнес-інкубаторами, науково-технологічними парками, центрами трансферу технологій, фондами підтримки підприємництва, лізинговими компаніями, консультативними центрами та ін.

Інфраструктура підтримки підприємництва представляє собою сукупність інститутів (організацій, установ і об'єднань), які обслуговують інтереси суб'єктів підприємницької діяльності, забезпечують їхню господарську діяльність та сприяють підвищенню її ефективності. Складність інфраструктури як системи зумовлена різноманітністю функцій, які виконують її складові елементи [2].

Головною місією об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва є створення умов для ефективного здійснення підприємницької діяльності, вирішення проблем, пов'язаних з відсутністю знань та досвіду з питань ведення бізнесу у суб'єктів господарювання, полегшення доступу до фінансової підтримки; сприяння створенню нових робочих місць, подолання диспропорцій в економічному розвитку регіонів, зростання виробництва та його структурна перебудова тощо.

Метою діяльності об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва є:

- організаційне оформлення ділових відносин;
- підвищення оперативності й ефективності роботи різних суб'єктів економіки на основі диференціації заповнюваних ними ринкових ніш;
- полегшення різних форм юридичного та економічного контролю;
- сприяння суб'єктам бізнесу в фінансовому обслуговуванні і загалом суспільне регулювання ділової практики [3, с. 212].

Існує така класифікація елементів інфраструктури підтримки підприємництва:

- фінансово-кредитні установи: фінансові установи, які здійснюють пільгове кредитування малого підприємництва, гарантійні фонди, кредитні спілки, венчурні фонди і страхові компанії та ін.;
- інформаційні об'єкти: аудиторські фірми, "гарячі лінії", інформаційно-консультативні установи, навчальні центри та ін.;
- інноваційні структури: технопарки, наукові парки, бізнес-інкубатори;
- дорадчі органи: Рада підприємців при Кабінеті Міністрів України, регіональні ради підприємців та координаційні ради при місцевих державних адміністраціях.

У таблицях 1, 2 наведено інформацію щодо кількісного складу елементів інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва по регіонах України станом на 01.01.2019 року.

В усьому світі найбільш поширеним видом інфраструктури підтримки підприємництва є бізнес-інкубатори — організації, які надають на певних умовах і на певний час спеціально обладнані приміщення та інше майно суб'єктам малого та середнього підприємництва, що розпочинають свою діяльність, з метою сприяння у набутті ними фінансової самостійності.

Основна місія бізнес-інкубаторів — це підтримка та сприяння створенню й упровадженню нових технологій та інформаційних систем, конкурентоспроможних на світовому ринку, становленню та розвитку малих підприємств через надання їм навчально-тренінгової й консультативної допомоги, організацію професійної підготовки спеціалістів малого бізнесу.

Схематично механізм функціонування та розвитку бізнес-інкубатора можна представити так:

- вибір найефективніших проектів;
- створення об'єднаних підприємств на базі нових ідей і технологій;
- колективна робота на початковому етапі та послідовне відсторонення бізнес-інкубатора від роботи новоствореного підприємства;
- повне інвестування отриманого прибутку в розробку нових проектів;

— надання консультаційних, інформаційних, маркетингових та освітніх послуг підприємству, що стабільно працює [2, с. 12].

Наразі в Україні діє 67 бізнес-інкубатори, найбільша їх кількість зосереджена м. Київ — 13 та Дніпропетровській області — 7 установ. Натомість у Вінницькій, Кіровоградській, Луганській, Одеській та Чернігівській областях цей вид інфраструктури взагалі не представлений.

Як приклад, у Дніпропетровській області існує "Віртуальний бізнес-інкубатор", спрямований на покращення умов розвитку бізнес-середовища із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій, прозорого доступу підприємців до послуг, що надаються місцевими органами самоврядування та адміністративними органами.

На базі Івано-Франківського Національного технічного університету нафти і газу проводить свою діяльність Центр розвитку підприємства "Бізнес-інкубатор", важливим напрямом у роботі якого є бізнес-підготовка студентства, що передбачає інформаційно-консультаційну підтримку та бізнес-навчання студентського складу з основ ведення підприємницької діяльності, практичних аспектів організації власної справи, щодо визначення напрямку та форми майбутньої професійної діяльності.

На базі Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка розпочав свою роботу молодіжний бізнес-інкубатор, в якому студенти, молоді підприємці можуть одержати кваліфіковану підтримку протягом "інкубаційного періоду" розвитку підприємства з питань бізнес-планування, оподаткування та ведення бухгалтерського обліку.

У Сумах функціонують обласний бізнес-інкубатор, спрямований на підтримку створення та розвиток власного бізнесу, а також бізнес-інкубатор "Самар", метою якого є розвиток молодіжного бізнесу, надання допомоги з економічних та юридичних питань, проведення проектно-експертних оцінок бізнес-ідей, співпраця з інвесторами та бізнес-інкубатор у сфері житлово-комунального господарства "Управитель", діяльність якого направлена на підготовку підприємців та студентів області щодо здійснення бізнесу в сфері обслуговування багатоквартирних будинків, що набуває зараз актуальності у зв'язку з реформою сфери ЖКГ [4].

Важливим інститутом підтримки підприємництва є бізнес-центри — організації, які надають інформаційні, консалтингові, маркетингові, тренінгові послуги, зокрема тренінги, проведення курсів з навчання користування програмними продуктами ведення бухгалтерського обліку, оподаткування, підготовка спеціалістів з ведення бізнесу в різних сферах, підготовка бізнес-планів, тощо.

Найбільше бізнес-центрів знаходиться у м. Києві (157), Дніпропетровській (54) та Харківській (26) областях. По одному нараховується в Рівненській та Херсонській областях. В Україні функціонує мережа бізнес-центрів підтримки інновацій та підприємства "iHUB" (м. Київ, м. Чернігів, м. Львів), цільовою аудиторією якого є старшокласники, студенти і приватні підприємці, які створюють проекти у сфері інформаційних технологій.

Ще одним видом інфраструктури є технопарки — територіальні комплекси, до яких входять дослідні інститути, лабораторії, експериментальні заводи з передовою технологією, створені на заздалегідь підготовлених територіях навколо великих університетів з розвинутою інфраструктурою, до якої належать: лабораторні корпуси, виробничі приміщення багатоцільового призначення, інформаційно-обчислювальні центри колективного користування, системи транспортних та інших комунікацій, магазини, житлово-побутові приміщення, сервісні та виставкові комплекси [1].

В Україні у 2014 році було зареєстровано 92 технопарки. Найбільше технопарків зареєстровано в м. Києві (33) та Харківській області (18).

Таблиця 1. Інфраструктура підтримки малого і середнього підприємництва по регіонах України станом на 01.01.2019

Регіони (області)	Бізнес-центри	Бізнес-інкубатори	Технопарки / індустріальні парки	Лізингові центри	Фонди підтримки підприємництва	Інвестиційні фонди і компанії	Інноваційні фонди і компанії	Інформаційно-консультативні установи	Об'єкти інфраструктури, створені за участю місцевих органів влади	Всього громадських об'єднань підприємців	З них зареєстровано на регіональному рівні	Координатинні ради
Вінницька	5	-	4	3	9	48	33	457	2	80	1	34
Волинська	2	2	-	-	5	-	-	1	9	28	-	15
Дніпропетровська	54	7	1	19	1	1	-	10	40	58	7	39
Донецька	20	3	9	30	1	237	121	599	1	65	2	19
Житомирська	2	1	2	4	2	7	8	257	2	112	112	29
Закарпатська	2	2	-	3	3	27	22	117	-	-	-	-
Запорізька	2	6	-	2	1	20	2	15	5	75	19	27
Івано-Франківська	18	3	2	4	7	-	-	78	3	64	64	20
Київська	9	5	2/6	12	8	10	4	88	6	78	1	38
Кіровоградська	5	-	1	-	3	-	12	47	30	52	10	26
Луганська	9	-	-	-	-	-	-	13	-	38	5	4
Львівська	17	1	3	9	8	2	-	22	13	60	38	32
Миколаївська	14	2	-	1	8	14	-	62	-	65	65	-
Одеська	3	-	-	-	4	-	-	-	20	38	-	1
Полтавська	11	4	6	5	13	62	35	615	-	2 708	2 708	32
Рівненська	1	1	1	-	-	24	2	10	-	42	42	21
Сумська	4	5	-	3	7	5	2	21	6	76	25	26
Тернопільська	7	3	-	-	1	10	-	18	-	30	30	17
Харківська	26	1	18	9	8	142	2	328	-	48	-	15
Херсонська	1	3	1	-	7	19	9	1	-	112	112	23
Хмельницька	3	1	2	4	1	-	1	151	3	62	18	27
Черкаська	5	3	-	3	2	1	38	5	11	56	36	26
Чернівецька	7	1	1	1	10	2	2	26	2	57	57	13
Чернігівська	2	-	-	-	2	-	-	4	2	47	20	24
М. Київ	157	13	33	429	57	1 466	476	658	1	310	-	11

Примітка: * За даними Міністерства розвитку економіки, торгівлі і сільського господарства України.

Кількість закладів, що забезпечують суб'єктів малого і середнього підприємництва матеріально-технічними ресурсами на основі лізингу станом у 2018 році становило 541 одиниць, при чому майже 80% з них сконцентровано в м Київ (429).

Фінансово-кредитну підтримку малого підприємництва в Україні здійснюють банки, фонди підтримки підприємництва, небанківські фінансові-кредитні установи, а саме: кредитні спілки, страхові компанії, інвестиційні фонди.

На кінець 2018 року у Державному реєстрі фінансових установ налічувалося 372 кредитні спілки. За територіальною ознакою найбільша кількість кредитних спілок зареєстрована в таких областях: — м. Києві та Київській області — 40 (10,8%); Луганській — 33 (8,9%); Донецькій — 29 (7,8%); Львівській — 22 (5,9%); Харківській — 22 (5,9%).

Головною метою діяльності інвестиційного фонду об'єднання капіталу багатьох учасників та ефективно його інвестування. Активи інвестиційного фонду належать його інвесторам на правах спільної власності. Участь кожного інвестора в інвестиційному фонді підтверджується володінням цінними паперами цього фонду: інвестиційними сертифікатами чи акціями.

В Україні у 2018 році було зареєстровано 2097 інвестиційні фонди та компанії. Найвідомішими з таких фондів є: "Ярослав Мудрий", "Володимир Великий", "Володимир Великий", "Михайло Грушевський" "Скіф" та ін.

Загальна кількість регіональних та місцевих фондів підтримки підприємництва станом у 2018 році становить 168 одиниць, з них 32 регіональних та місцевих фондів, створені за участю Українського фонду підтримки підприємництва.

Інформаційна підтримка здійснюється шляхом проведення різноманітних навчально-консультативних заходів з орієнтації на підприємницьку діяльність, зокрема популярними є тематичні семінари: "Як розпочати

свій бізнес?" та "Від бізнес-ідеї до власної справи", на яких розглядаються основи ведення підприємницької діяльності та надається консультативна допомога у написанні бізнес-планів.

Майже у всіх регіонах функціонують багатовекторні "гарячі лінії" на базі місцевих органів влади та окремих об'єктів інфраструктури підприємництва, де можна отримати консультацію з актуальних питань підприємництва. Більшість питань, що надходять на такі консультаційні пункти стосуються оподаткування, бухгалтерського обліку, перевірок та діяльності контролюючих органів, ліцензування та дозвільних документів, а також трудового, земельного та митного законодавства.

У м. Чернігів "Регіональний фонд підтримки підприємства" спільно з Обласною бібліотекою імені Короленка організував "Кабінет підтримки бізнесу", де кожен бажаючий може безкоштовно отримати індивідуальну консультацію стосовно актуальних питань у сфері підприємництва. Крім того, для учасників бойових дій та антитерористичної операції на постійній основі проводяться семінари та тренінги, з метою залучення їх до підприємницької діяльності.

Крім того, в якості ресурсної підтримки суб'єкти малого бізнесу забезпечуються вільними нежитловими приміщеннями, устаткуванням, сільськогосподарською технікою, запчастинами, паливно-мастильними і посієвними матеріалами тощо. Як приклад, у Чернігівській області площа орендованих приміщень суб'єктами підприємництва складає понад 26,1 тис. кв. м [4].

Наведені дані свідчать, що кількість елементів інфраструктури в Україні постійно зростає, однак їх значно менше, ніж у країнах з розвинутою економікою, крім того частина їх фактично не здійснює діяльності. Третина всіх об'єктів інфраструктури функціонує в столиці, велика їх кількість зосереджена в м. Харків та м. Дніпропетровськ, а найменша їх кількість — у таких регіонах, як Чернігівська, Чернівецька, Рівненська, Тернопільська області.

Таблиця 2. Окремі показники підтримки та розвитку малого і середнього підприємництва станом на 01.01.2019

Регіони (області)	Кількість навчальних закладів, в яких		Кількість проведених навчальних семінарів, тренінгів	Кількість проведених форумів, круглих столів, конференцій	Кількість учасників	Кількість профінансованих бізнес-проектів	Загальна площа приміщень, переданих в оренду (м ²)	Кількість регіональних замовлень, розміщених серед МСП
	Запроваджено навчання основам підприємництва	Здійснюють передпідготовку і підвищення кваліфікації у сфері підприємництва						
Вінницька	23	-	1 353	12	17 130	36	4 585,38	-
Волинська	-	7	-	-	-	-	-	-
Дніпропетровська	-	-	224	34	7 464	6	123 522,74	708
Донецька	75	12	3 633	422	37 935	81	138,740	3 806
Житомирська	3	-	338	50	4 200	13	78 393,4	41 324
Закарпатська	5	-	-	-	-	-	-	-
Запорізька	5	4	1 228	65	15 994	3	20 069,14	19 119
Івано-Франківська	-	-	1 106	214	12 699	48	110 122 6,88	971
Київська	25	-	-	-	4 494	-	371 756,3	-
Кіровоградська	18	7	364	307	3 538	5	62 756,0	23 697
Луганська	4	-	22	6	541	48	104 914	2 014
Львівська	158	8	2 034	268	30 254	187	228 065,56	2 148
Миколаївська	-	-	32	-	1 042	-	-	-
Одеська	58	-	-	-	-	16	97 573,9	-
Полтавська	78	10	1 150	73	40 210	32	15 240	-
Рівненська	-	-	113	-	1 241	-	-	-
Сумська	2	2	1 250	60	12 356	-	8	-
Тернопільська	35	10	780	215	8 250	-	9 056	16 473
Харківська	-	-	879	-	7 623	-	-	-
Херсонська	-	-	329	-	3 400	-	50 723,4	-
Хмельницька	14	3	38	34	436	-	189,1	-
Черкаська	48	14	297	556	8 654	-	5 734,5	3 357
Чернівецька	7	2	520	59	6 414	-	141 552,92	5 921
Чернігівська	6	8	-	25	375	1	26 079,8	-
м. Київ	-	-	917	110	18 495	7	113 804,91	-

Примітка: * За даними Міністерства розвитку економіки, торгівлі і сільського господарства України.

ВИСНОВКИ

Зростання кількості бізнес-центрів та бізнес-інкубаторів, технопарків, інноваційних та консультативних установ, має бути пріоритетним напрямом діяльності як з боку державної, так і з боку регіональної влади.

Для ефективного функціонування елементів інфраструктури підтримки підприємництва необхідно забезпечити:

— прийняття нормативно-правових актів щодо створення та функціонування елементів інфраструктури підтримки підприємництва;

— адаптацію міжнародного досвіду формування та ефективного функціонування об'єктів інфраструктури до вітчизняних реалій;

— збільшення обсягів фінансової підтримки об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва, шляхом надання на пільгових умовах приміщень та необхідної техніки, забезпечення методологічної та інформаційної підтримки;

— забезпечити об'єкти інфраструктури підтримки підприємництва висококваліфікованими кадрами тощо.

Література:

1. Бутко М.П., Попело О.В. Інтелектуальний капітал як чинник модернізації регіонального економічного простору: монографія / За заг. ред. М.П. Бутка. — Ніжин: Аспект-Поліграф, 2014. — 372 с., с. 130.

2. Пивоваров М. Розвиток інституту інфраструктури малого підприємництва: проблеми та шляхи його покращення / М. Пивоваров // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2013. — Вип. 1 (8). — С. 6—18.

3. Рачинська Г.В. Система інфраструктурного забезпечення підприємств малого і середнього бізнесу [Елек-

тронний ресурс] / Г.В. Рачинська, Л.С. Лісовська // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". — 2012. — № 725: Проблеми економіки та управління. — С. 211—216. — Режим доступу до журн.: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/15904/1/32_211-16_Vis_725_Ekonomika.pdf

4. Офіційний сайт Державної регуляторної служби України. URL: <http://www.drsgov.ua/>

5. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі і сільського господарства України. URL: <http://www.me.gov.ua/>

References:

1. Butko, M.P. and Popelo, O.V. (2014), *Intellectual'nyy kapital iak chynnyk modernizatsii rehional'noho ekonomichnoho prostoru* [Intellectual capital as a factor in the modernization of the regional economic space], *Aspekt-Polihraf, Nizhyn, Ukraine*.

2. Pyvovarov, M. (2013), "Development of the Small Business Infrastructure Institute: Challenges and Ways to Improve it", *Sotsial'no-ekonomichni problemy i derzhava*, vol. 1, no. 8, pp. 6—18.

3. Rachyns'ka, H.V. and Lisovs'ka, L.S. (2012), "System of infrastructural support of small and medium-sized enterprises", *Visnyk Natsional'noho universytetu "Lvivs'ka politekhnika"*, [Online], vol. 725, available at: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/15904/1/32_211-16_Vis_725_Ekonomika.pdf (Accessed 21 Nov 2019).

4. The official site of the State Regulatory Service of Ukraine (2019), available at: <http://www.drsgov.ua/> (Accessed 21 Nov 2019).

5. The official site of the Ministry for Development of Economy, Trade and Agriculture of Ukraine (2019), available at: <http://www.me.gov.ua/> (Accessed 21 Nov 2019).

Стаття надійшла до редакції 07.12.2019 р.